

แนะนำบทที่ 12

การมีส่วนร่วมทางการเมือง

1. แนวคิด

- 1.1 รัฐบาลประชาธิปไตยส่งเสริมให้ราษฎรเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองตามมิติต่าง ๆ
- 1.2 คนบางกลุ่มในพลเมืองมีความเกี่ยวข้องกับการเมืองเป็นพิเศษในบางโอกาส

2. วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่ออ่านบทนี้แล้ว นักศึกษาจะสามารถ

- 2.1 อธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับแห่งความมากมายต่าง ๆ กันได้
- 2.2 ระบุบทบาทของคน 2 กลุ่ม ได้แก่ นักศึกษากับทหารในทางการเมืองได้

บทที่ 12

การมีส่วนร่วมทางการเมือง

1. ความนำ

การเมืองเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับ 1) รัฐ 2) อำนาจ และ 3) นโยบายสาธารณะ

(Herbert M. Levine. **Political Issues Debated**. Engwood Cliffs, New Jersey, 1982, p.1.)

อาริสโตเติลบิดาแห่งวิชารัฐศาสตร์ กล่าวว่า การเมืองไม่ใช่เป็นศาสตร์แห่งมโนทัศน์เชิงทฤษฎีเท่านั้น แต่เป็น “ศาสตร์ที่เห็นภาคปฏิบัติ” (**practical science**) ในภาคปฏิบัติคือ ในโลกแห่งความเป็นจริง การเมืองเป็นเรื่องของ 1) **ชนชั้นระดับนำ (elite)** กับ 2) พลเมืองทั่วไป

ในยุคสมบูรณาญาสิทธิราชย์นับตั้งแต่สมัยราชวงศ์ไอยคุปต์ของอียิปต์โบราณ หรือยุคจีนชื้อฮ่งเต้ จักรพรรดิจีนผู้ริเริ่มสร้างกำแพงเมืองจีน (**The Great Wall of China**) ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองน้อยมาก “ถูกสั่ง” ให้กระทำการต่าง ๆ โดยมีสิทธิมีเสียงน้อยมาก

ในระบบแบบเผด็จการ ประชาชนมักถูกกำหนดให้มีบทบาทในวงจำกัดหรือถูกกำหนดกรอบแห่งพฤติกรรมเชิงการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง ในระบบการเมืองแบบเสรีประชาธิปไตย ส่งเสริมให้ราษฎรมีส่วนในกระบวนการทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งนี้แล้วแต่ว่าเป็นระบบประชาธิปไตยแบบโดยตรง หรือระบบประชาธิปไตยแบบโดยอ้อม นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับรูปแบบของรัฐบาล (ว่าเป็นแบบรัฐสภาหรือเป็นแบบประธานาธิบดี)

ผู้เขียน (จิโรโชค วีระสย) อธิบายการเมืองว่าประกอบด้วย **7 P's** ได้แก่ 1) **Public** เป็นเรื่องระดับมหาชน 2) **Power** 3) อำนาจ **Person** ตัวบุคคล ทั้งในระดับนำ(elite)และระดับรากหญ้า(grassroots) 4) **Policy** นโยบาย 5) **Practice** การลงมือกระทำ 6) **Party** พรรคการเมือง และ 7) **Participation** การมีส่วนร่วม

2. การมีส่วนร่วมในประชาธิปไตยแบบโดยตรง

รูปแบบการปกครองประชาธิปไตยแบบโดยตรงหรือแบบมีส่วนร่วม (direct or participatory democracy) เคยมีในนครรัฐเอเธนส์ยุคซอคเรตีส ยุคเพลโต และยุคอาริสโตเติล ประมาณ 2400 ปีมาแล้วในช่วงเวลาดังกล่าวเอเธนส์มีประชากรประมาณ 300,000 - 400,000 คน

(Levine, *op.cit.*,p.38.)

กรณีกฎโบราณ ประชากรซึ่งมีสิทธิทางการเมืองเต็มทีในฐานะพลเมือง (citizen) ในนครรัฐเอเธนส์ขณะนั้นแตกต่างจากประชากรของประเทศเสรีประชาธิปไตย ในปัจจุบันทั้งนี้ พลเมืองส่วนใหญ่ (คือมีอายุเกิน 18 ปี หรือ 20 ปีในบางกรณี) มีสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง แต่ในกรณีนครรัฐเอเธนส์เมื่อ 24 ศตวรรษล่วงมาแล้ว ผู้มีสิทธิทางการเมือง คือเป็น “พลเมือง” มีเพียงร้อยละไม่เกิน 10 เท่านั้น คือประมาณ 20,000-40,000 คนเท่านั้น จำนวนพลเมืองเท่านี้เทียบเท่ากับตำบลบางตำบลในประเทศไทยเท่านั้น ดังนั้น จึงไม่น่าแปลกใจที่ว่าพลเมืองเอเธนส์ยุคนั้นสามารถไปมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองได้อย่างแข็งขัน เป็นกิจวัตร ทั้งนี้โดยการชุมนุมพร้อมกันได้ทั้งหมด ไม่ผ่านการมีตัวแทน

นครรัฐเอเธนส์แตกต่างจากนครรัฐอื่น ๆ ในอาณาบริเวณซึ่งเรียกว่ากรีซ อันเป็นที่ดินของชาวกรีกพลเมือง

เอเธนส์มีสถาบันทางการเมือง ซึ่งราษฎรสามารถแสดงสิทธิและเสรีภาพได้ตามหลักการแห่งความทัดเทียม หรือความเสมอภาคทางการเมือง (political equality) คือแต่ละคนมีสิทธิเท่ากันโดย 1 คน 1 เสียง (one man, one vote) ช่วงต้นของสหรัฐอเมริกา สตรีโสด สตรีที่สมรสแล้วยกเว้นสตรีไม่มีสิทธิออกเสียง

ยุคร่วมสมัยประชาธิปไตยแบบราษฎรมีส่วนร่วมโดยตรงมีอยู่บ้าง แต่ส่วนใหญ่ไม่ใช่ระดับชาติหรือระดับประเทศ ตัวอย่าง คือ

1) การประชุมทั่วทั้งเมืองในมลรัฐภาคตะวันออกเฉียงเหนือของสหรัฐอเมริกา (New England town meeting)

2) การมีส่วนร่วมในแคว้นหรือกึ่งต้องของสวิตเซอร์แลนด์ (Swiss cantons)

3) การมีนิคม ชุมชน सहคामคิบบุทซ์ (kibbutz) ในประเทศอิสราเอล

4) การมีคณะลูกขุน (jury) ในบางระบบตุลาการของบางประเทศ และในบางกรณี เช่น ระบบการตัดสินคดีความเป็นคณะลูกขุนในสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้ผู้พิพากษาซึ่งได้รับการเล่าเรียนและฝึกฝนอบรมมาโดยเฉพาะ (professional judges) เป็นประธานในการตัดสิน

แนวโน้มในร่วมสมัย : การกระจาย อำนาจ 50 ปีเศษที่ผ่านมา คือ นับตั้งแต่ทศวรรษที่ 1960-69 เป็นต้นมา มีผู้สนับสนุนให้เกิดระบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม โดยใช้วิธี “การกระจายอำนาจ ออกจากศูนย์กลาง” (decentralization)

(Terrence E. Cook and Patrick M. Morgan, eds. **Participatory Democracy**. San Francisco, Canfield Press, 1971.)

การตัดสินใจมุ่งให้เกิดมีขึ้นได้เองในระดับท้องถิ่นหรือระดับ“รากต้นหญ้า” (“grass-roots”)

3. กระบวนการมีส่วนร่วมในประชาธิปไตยแบบตัวแทนหรือแบบโดยอ้อม

หลายศตวรรษที่ผ่านมาได้มีการเปลี่ยนแปลงในสังคมอย่างเห็นได้ชัดมากขึ้น โดยเฉพาะใน 1) **เชิงประชากร** สังคมการเมืองได้ขยายใหญ่กว่าเดิม เช่น อินโดนีเซียมีพลเมืองเพิ่มเป็นอันดับ 4 ของโลก ประมาณ 235 ล้านคน และฟิลิปปินส์กับเวียดนามมีพลเมืองแต่ละแห่งใกล้ 90 ล้านคนและ 2) **มีประเด็นปัญหา (issues) ต่าง ๆ มาก และสลับซับซ้อนยิ่งขึ้น**

กลไกง่าย ๆ แห่งความเป็นประชาธิปไตยแบบโดยตรงย่อมไม่สามารถกระทำได้ ดังนั้นจึงพัฒนากลไกประชาธิปไตยแบบตัวแทนหรือประชาธิปไตยแบบโดยอ้อม เกี่ยวโยงถึงการมีส่วนร่วมโดยกลไกแห่งกลุ่มสนใจหรือกลุ่มผลักดัน (**interest group or pressure group**) และพรรคการเมือง

นักวิชาการผู้หนึ่ง คือ **เลสเตอร์ มิลแบรธ (Milbrath)** ได้จัดลำดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น **14** ระดับด้วยกัน ดังนี้

- 1) **รับฟังหรือรับทราบข่าวสารการเมือง** (เป็นการเกี่ยวข้องกับการเมืองในระดับต่ำสุด หรือน้อยที่สุด แต่มีคนเกี่ยวข้องด้วยมากที่สุด)
- 2) **ไปออกเสียงลงคะแนน (voting) ด้วยตนเอง**
- 3) **ชักชวนให้ผู้อื่นสนทนาเรื่องการบริหารการเมือง**
- 4) **ชักชวนให้ผู้อื่นใช้สิทธิออกเสียงให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดคนหนึ่ง**
- 5) **ช่วยโฆษณาให้พรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วยวิธีการต่าง ๆ กัน**
- 6) **ติดต่อแสดงความเห็นหรือข้อเรียกร้องต่อเจ้าหน้าที่บ้านเมืองหรือนักการเมือง**
- 7) **สนับสนุนด้วยการบริจาคเงินให้พรรคการเมือง หรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง**
- 8) **ติดตามการหาเสียงของนักการเมืองบางคนหรือหลายคน**

- 9) เข้าช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งรณรงค์หาเสียง
- 10) เข้าเป็นสมาชิกพรรคโดยทำงานให้พรรคการเมืองเป็นประจำเสมอ
- 11) เข้ามีส่วนร่วมในการวางแผนของพรรค
- 12) ช่วยหาเงินเข้าเป็นกองทุนของพรรค
- 13) ส่งสมัครเข้าแข่งขันรับเลือกตั้ง เพื่อตำแหน่งทางการเมือง
- 14) เข้าเป็นเจ้าของหน้าทีของพรรค หรือได้รับการเลือกตั้ง (เป็นการเกี่ยวข้องกับ การเมืองในระดับที่มากที่สุด แต่มีผู้เกี่ยวข้องโดยตรงน้อยที่สุด)

(Lester W. Milbrath, **Political Participation**. Rand Mc Nally, 1965, pp.16-29.)

4. การเกี่ยวข้องทางการเมืองมากน้อยต่างกัน

พลเมืองในระบบประชาธิปไตยโดยทั่วไปมักเกี่ยวกับการเมืองในข้อแรกมากที่สุด คือ ระดับรับฟังหรือติดตามข่าวสารการเมืองทางหนังสือพิมพ์หรือวิทยุกระจายเสียง การออกเสียงเลือกตั้งนั้น แม้ในประเทศที่ว่าเจริญทางประชาธิปไตย เช่น สหรัฐอเมริกา โดยปกติก็มิได้มีการออกเสียงลงคะแนนเกิน 72 % ของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (แม้จะเป็นการเลือกตั้งประธานาธิบดี) ในประเทศเผด็จการบางประเทศ เช่น ประเทศที่นิยมคอมมิวนิสต์ มีการออกเสียงลงคะแนนในอัตราที่สูงมาก คือ เกินร้อยละ 90 ทั้งนี้เพราะมีการบังคับให้ออกเสียงลงคะแนน

เปอร์เซ็นต์ที่สูงจึงไม่แสดงว่าเป็นการปกครองในระบบประชาธิปไตยเสมอไป ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกมีมากกว่า 200 ประเทศ ย่อมมี “วัฒนธรรมทางการเมือง” แตกต่างกันไป อันมีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

5. สามประเภทของวัฒนธรรมการเมือง

วัฒนธรรมมีความหมาย 3 ประการ คือ ความเลอเลิศหรือล้ำค่า เช่น ดนตรี และกวีนิพนธ์ที่ได้รับการยกย่องนับเป็นร้อย ๆ ปี 2) ขนบธรรมเนียมประเพณี และ 3) ผลิตผลจากการเรียนรู้ของมนุษย์

ความหมายที่ 3 ของ “วัฒนธรรม” นี้กว้างขวางที่สุด เรียกกันว่าเป็น “วัฒนธรรมตามนัยแห่งสังคมศาสตร์” และ “วัฒนธรรมทางการเมือง” ใช้ในความหมายนี้ คือ ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณี, ทัศนคติ, ค่านิยม, ความเชื่อของประชาชนที่มีต่อการเมืองและมีผลสะท้อนต่อพฤติกรรมเชิงการเมือง

(Lucian W. Pye and Sidney Verba, ed. **Political Culture and Political Development**. Princeton University Press, 1965, pp.7, 513 ff.)

อัลมอนต์ และเวอร์บาแบ่งประเภทของประชาชนในการเกี่ยวข้องกับการเมืองหรือลักษณะของวัฒนธรรมการเมืองออกเป็นสาม ได้แก่ 1) ผู้สนใจเพียงน้อยนิด 2) ผู้ดำรงชีวิตเป็น ไฟร์ฟ้า และ 3) ประชาชนผู้สนใจ

(Almond and Verba, **The Civic Culture**, op.cit., pp.17-26.)

5.1 ประเภทแรกผู้สนใจเพียงน้อยนิด (**Parochial**) มีลักษณะในทางนิเสธ (ทางลบ) ที่เกี่ยวกับการเมือง กล่าวคือ มักไม่ทราบหรือมักไม่สนใจการเมืองมากนัก เป็นผู้เขลา คือ 1) ไม่ทราบ และ 2) ไม่ชอบแสดงออกทางการเมือง ดังนี้

1) ขาดความรู้เกี่ยวกับประเทศชาติของตนเอง เช่น ไม่ทราบ 1) ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของประเทศของตน 2) ขนาดพื้นที่หรือ 3) ทรัพยากรของประเทศตนเอง

2) ขาดความรู้และไม่มีความเห็นเกี่ยวกับผู้นำ และนโยบายของประเทศ มักไม่ทราบชื่อผู้นำหรือผู้บริหารประเทศ

3) ขาดความรู้และไม่มีทัศนคติเกี่ยวกับนโยบาย และการทำงานของผู้บริหารระดับท้องถิ่น หรือระดับประเทศ

5.2 ประเภทที่ 2 ผู้ดำรงชีวิตเป็นไฟร์ฟ้า (**Subject**) บุคคลหรือวัฒนธรรมทางการเมืองประเภทนี้มี 1) เจตคติหรือทัศนคติเชิงบวกมากขึ้น และ 2) รู้จักคิดคำนวณในเชิงประโยชน์ที่จะได้รับ มีความรู้เกี่ยวกับประเทศของตนพอสมควร และสนใจในผลประโยชน์จากบ้านเมือง คือ เอาใจใส่ติดตามว่าตนเองจะต้องได้รับประโยชน์ (เอาท์พุท output) จากผู้บริหารอย่างไรบ้าง เช่น สนใจว่ากฎหมายที่ออกใหม่จะกระทบการทำมาหาเลี้ยงชีพของตนอย่างไร

หากกล่าวอย่างกว้างที่สุด คือ ระดับนานาชาติหรือในระดับโลก คนส่วนมากอยู่ในประเภทนี้ คือผู้ที่ “ดำรงชีวิตเป็นไฟร์ฟ้า” ศัพท์ “ไฟร์ฟ้า” บ่งชี้ว่ามีลักษณะคล้ายกับการเมืองยุคเก่าก่อน ซึ่งราษฎรมีบทบาททางการเมืองน้อย ผู้ดำรงชีวิตเป็นไฟร์ฟ้า เป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการเมืองพอสมควร คือ มีความรู้บ้างเกี่ยวกับประเทศหรือท้องถิ่นของตน แต่ไม่ถึงกับกระตือรือร้นมากในเรื่องการเมืองมากนัก คือ สนใจระดับกลาง ๆ

คนไทยส่วนใหญ่อาจจัดอยู่ในประเภทที่ 2 คือ “ผู้ดำรงชีวิตเป็นไฟร์ฟ้า”

5.3 ประเภทที่ 3 ประชาชนผู้สนใจ (**Participant**) คือ ผู้สนใจการเมืองและมีคุณสมบัติครบทั้ง 4 ข้อ ดังต่อไปนี้ ได้แก่

1) มีความรู้เกี่ยวกับประเทศของตน เช่น ทราบ 1) ความเป็นมาในอดีต 2) สภาพภูมิศาสตร์ 3) เกี่ยวกับทรัพยากรและกำลังอำนาจต่อชาติ

2) เกี่ยวกับนโยบายของประเทศทั้งภายในและนโยบายต่างประเทศ

3) นโยบายและการปฏิบัติงานของผู้นำทางการเมือง

4) สิทธิและหน้าที่ในฐานะเป็นราษฎร

ประเภทนี้คือ “ประชาชนผู้สนใจ” เอาใจใส่ในกิจการบ้านเมืองทั้งในด้าน **input** (สิ่งที่ป้อนเข้าไป หมายถึง นโยบายและการกระทำต่าง ๆ อันจะก่อให้เกิดผลตามมา) **output** อันได้แก่ ผลที่ปรากฏ

ประเทศที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองประเภทนี้ย่อมมีการพัฒนาทางการเมืองสูง

บุคคลที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองประเภทนี้ในสังคมหนึ่ง ๆ มีไม่มากนัก ทั้งนี้เพราะการเอาใจใส่ในเรื่องการเมืองอย่างเต็มที่ที่ต้องใช้เวลามาก เช่น จะต้องเสียสละเวลาเพื่อเข้าร่วมประชุมและดำเนินการบางอย่าง เป็นต้น

6. การตื่นตัวของนักศึกษาในเชิงการเมือง : กรณีสหรัฐอเมริกา

นักศึกษาโดยปกติมีบทบาทในการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง แต่การเปลี่ยนแปลงจะช้าหรือเร็วขึ้นอยู่กับทัศนคติและพฤติกรรม

6.1 ลักษณะทางจิตวิทยา มักเข้าใจกันว่านักศึกษาส่วนใหญ่มีหัวรุนแรงหรือชอบดำเนิน การแบบสุดขั้ว (extremists) หรือใช้วิธีการแบบแหวกแนว (**radical**) ความเข้าใจในข้อนี้ไม่สอดคล้องกับข้อมูลเสมอไปนัก ทัศนคตินักศึกษาอาจเปลี่ยนแปลงไปตามกาลสมัย ในสหรัฐอเมริกา นักศึกษาที่รวมกลุ่มและเคยมีบทบาททางการเมืองโดยตรงมาก คือ กลุ่มที่เป็นสมาชิกรุ่นเยาว์ของพรรคเดโมแครทและพรรครีพับลิกัน (ยุวเดโมแครทและยุวรีพับลิกัน) สองกลุ่มนี้มีแนวคิดแบบกลาง ๆ และเคยมีสมาชิกรวมกันยุคต้นของทศวรรษ “**Sixties**” เป็นจำนวนประมาณ 250,000 คน ต่อมากลุ่มที่มีหัวรุนแรงมีสมาชิกเพียง 7,000 คนเศษเท่านั้น (Seymour Martin Lipset, “Students and Politics in Comparative Perspective”, **Daedalus**, Winter, 1968, pp.1-20.)

6.2 ช่วงเวลาเงียบ ในช่วง 10 ปีแห่งคริสต์ศักราช **1950-1959 (Fifties)** นักศึกษาอเมริกันได้ชื่อว่าเป็น **The Silent Generation** (วัยเงียบหรือช่วงเวลาเงียบ) คือ เงียบในกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อส่วนรวมทางการเมืองแต่ไม่เงียบในกิจกรรมทางบันเทิงหรือการสนุกสนานเฮฮาต่าง ๆ

6.3 ช่วงเวลาตื่นตัว ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1960 เมื่อจอห์น เอฟ เคนเนดีเป็นประธานาธิบดีปรากฏว่านักศึกษาเปลี่ยนเป็นผู้กระตือรือร้น (activists) ในกิจกรรมเชิงการเมืองมาก

ขบวนการนักศึกษาแผ่ขยายจากภาคตะวันตกของสหรัฐอเมริกาไปยังฝั่งตะวันออก ข้ามไปยังทวีปยุโรป โดยเฉพาะในเยอรมนี และขยายต่อไปยังส่วนอื่น ๆ ของโลก รวมประมาณ 12 ปี

จุดเริ่มต้นคือที่มหาวิทยาลัยแห่งแคลิฟอร์เนีย ณ นครเบิร์คลีย์ ในปี ค.ศ.1964 โดยขบวนการ “เสรีภาพในการพูด” (FSM or Free Speech Movement) ซึ่งผู้เขียน(จอร์จ วีระสย) มีโอกาสสังเกตใกล้ชิด ในยุคนั้นนักศึกษาถูกเกณฑ์ทหารจึงมีการผึกกำลังกันได้มาก มีการต่อต้าน 1) การเกณฑ์ทหาร และ 2) การเข้าไปมีส่วนกับการสู้รบในญวน 3) สนับสนุนความเสมอภาคโดยไม่จำกัดผิวหรือศาสนา 4) สนับสนุนช่วยเหลือชนกลุ่มน้อยหรือต่างวัฒนธรรม (ethnic minorities)

การมีบทบาทนักศึกษาในเรื่องการเรียกร้องเพื่อความเสมอภาคนั้นเป็นช่วงที่คนนิโกรกำลังตื่นตัวอย่างมาก ภายใต้ผู้นำ เช่น นักบวชมาร์ติน ลูเธอร์ คิง และนักการเมืองหลายคนรวมทั้งร็อบเบิร์ต เคนเนดี น้องชายอดีตประธานาธิบดี จอห์น เอฟ เคนเนดี

7. การตื่นตัวของนักศึกษาญี่ปุ่นในทางการเมือง

ในสมัยแรกคือ จวบจนกระทั่งสงครามโลกครั้งที่หนึ่งสิ้นสุดลง นักศึกษาสนับสนุนลัทธิชาตินิยม ในระยะนั้นนักศึกษาส่วนใหญ่ไม่มีการต่อต้านรัฐบาล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเมื่อจบการศึกษาแล้วก็มักได้ทำงานกับรัฐบาลทันที

(ข้อมูลส่วนใหญ่ได้มาจากข้อเขียนของ Knotaro Sthiozuki, **University Crisis and Student Unrest**, ในการสัมมนาเรื่อง Recent Trends in University Administration จัดโดย The Association of Southeast Asian Institutions of Higher Learning-ASAIHL. การสัมมนาซึ่งผู้เขียน—จอร์จ วีระสย ได้เข้าร่วมด้วย ณ Chinese University of Hong Kong ระหว่างวันที่ 9-11 ธันวาคม 2512)

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง ญี่ปุ่นพัฒนาอุตสาหกรรมและมีสภาพเป็นเมืองใหญ่ขึ้นอีกมาก หลังจากปี ค.ศ.1918 พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยของญี่ปุ่นเปิดโอกาสให้ขยายจำนวนมหาวิทยาลัย

การก่อหวอดของนักศึกษาญี่ปุ่นในระยะแห่งการพัฒนาอุตสาหกรรมมีแนวโน้มเรียกร้องให้เป็นประชาธิปไตยยิ่งขึ้น เช่น เรียกร้องให้ประชาชนทุกคนมีสิทธิเลือกตั้ง

โดยทั่วไป และสนับสนุนการจัดตั้งองค์การกรรมกร เมื่อญี่ปุ่นพ่ายแพ้สงครามในปี ค.ศ.1945 ขบวนการนักศึกษาเริ่มมีมากขึ้น ครั้งแรกเกิดขึ้นเมื่อตุลาคม ค.ศ.1945 ในโรงเรียนมัธยมสตรี โดยมีการเรียกร้องให้ครูใหญ่ที่สนับสนุนสงครามลาออก

ในปี ค.ศ.1948 มีการจัดตั้งสหพันธ์องค์การศึกษานานาชาติมหาวิทยาลัย คือ **เซ็งกากูเร็น หรือเซ็งเง็ก กูเร็น (Zengaguren)** ซึ่งในปี ค.ศ.1960 นักศึกษาจากสหพันธ์นี้ได้ประท้วงการเยือนญี่ปุ่นของประธานาธิบดีไอเซนฮาวร์ จนกระทั่งประธานาธิบดีอเมริกันผู้นั้นต้องงดเดินทาง หลังปี ค.ศ.1960 ขบวนการนักศึกษาญี่ปุ่นอ่อนลง ซึ่งอาจเป็นเพราะ 1) ค่าครองชีพเป็นปัญหาน้อยลง 2) การบริหารมหาวิทยาลัยปรับปรุงให้ดีขึ้นแล้ว 3) การขัดแย้งกันเองในสหพันธ์เซ็งกากูเร็น 4) เกิดความรู้สึกเบื่อหน่าย เพราะการต่อสู้ไม่ได้ผลดังใจเสมอไป

ในเดือนกันยายน 2514 นักศึกษาญี่ปุ่นก่อหวอดต่อต้านการสร้างสนามบินใหม่ที่นาริตะ เพราะเกรงว่าจะทำให้คนยากจนเดือดร้อนจากการเวนคืนที่ดิน

8. การตื่นตัวของนักศึกษาในเกาหลีใต้

นักศึกษาเกาหลีเริ่มก่อตัวตั้งแต่การสิ้นสุดของมหาสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง (ค.ศ. 1918-1919) นักศึกษาเกาหลีจับกลุ่มกันและประกาศอิสรภาพจากญี่ปุ่น ทั้ง ๆ ที่ยังไม่ได้เอกราชจริง ๆ ในปี ค.ศ.1926 และ ค.ศ.1929 มีการรวมกันประท้วงการกระทำของญี่ปุ่นต่อชาวเกาหลี ภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่สอง เมื่อเกาหลีพ้นจากการควบคุมของญี่ปุ่นแล้ว แต่อยู่ภายใต้อาณัติประเทศมหาอำนาจ นักศึกษาต่อต้านเพื่อให้ได้มาซึ่งเอกราชโดยสมบูรณ์ 25 มิถุนายน ค.ศ. 1951 นักศึกษาส่งอาสาสมัครไปช่วยทหารรบในสงครามกับเกาหลีเหนือ ปรากฏการณ์เช่นว่านี้แสดงว่าพฤติกรรมของนักศึกษาไม่จำเป็นต้องเป็น ไปในรูปของบ่อนทำลายดังที่เกรงกันเสมอไป

การปกครองที่กดขี่ของประธานาธิบดี ซิงมัน รี ทำให้ประชาชนทั่วไปและนักศึกษาไม่พอใจ มีการเดินขบวนประท้วง เมื่อ 19 เมษายน 1960 ซึ่งทำให้รัฐบาลล้ม ในปี ค.ศ.1969 มีการต่อต้านไม่ให้แก่รัฐธรรมนูญ ซึ่งอนุญาตให้ประธานาธิบดีดำรงตำแหน่งได้ 3 สมัย แต่ไม่ได้ผลตามความตั้งใจ

ขบวนการนักศึกษาในเกาหลีใต้มีบทบาทโดยเฉพาะกลุ่ม “สามมินตุ” (Sammintu) กลุ่มสามมินตุมุ่งปฏิบัติการเพื่อ “3 มิน” ในภาษาเกาหลี คือ 1) การสร้างเอกภาพของเกาหลี 2) การให้เสรีภาพแก่มวลชน และ 3) การต่อสู้เพื่อประชาธิปไตย กลุ่มสามมินตุมีสายสัมพันธ์กับสหพันธ์แห่งชาติของบรรดาองค์การนักศึกษาเกาหลี เดือนพฤษภาคม 2528 บุคห้องสมุด

ศูนย์วัฒนธรรมของสหรัฐในกรุงโซล เรียกร้องให้สหรัฐกล่าวขอโทษอย่างเป็นทางการที่ได้ช่วยรัฐบาลเกาหลีใต้ปราบปรามการจลาจลโดยฝ่ายพลเรือนที่เมืองกวางจู เมื่อ 5 ปีที่แล้วมา อันเป็นผลให้มีผู้เสียชีวิตถึง 191 คน

(*Far Eastern Economic Review*, 8 August 1985, p.25.)

นักศึกษาเกาหลีใต้แสดงบทบาทมากยิ่งขึ้นในช่วงก่อนเปิดการแข่งขันกีฬาเอเชียนเกมส์ (*Asian Games*) ในกรุงโซล (Seoul) ในวันที่ 20 กันยายน 2529 สาเหตุที่มีการเร่งระดมรวมตัวกันในระยะก่อนหน้าการแข่งขันกีฬา เพราะเห็นว่าความสำเร็จของกีฬาจะทำให้รัฐบาลของประธานาธิบดี ชุน ดูวาน (*Chun Doo Hwan*) ซึ่งกลุ่มนักศึกษาเป็นปฏิปักษ์มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น

(1. *Far Eastern Economic Review*, September 11, 1986, p.14. 2. *Time*, June 29, 1987, pp.4-15.)

9. สาเหตุแห่งการมีส่วนร่วมของนักศึกษาในทางการเมือง

นักศึกษามีบทบาทในทางการเมืองเกี่ยวข้องกับปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

ปัจจัยที่หนึ่ง : จำนวนมหาวิทยาลัยมีมากขึ้น การศึกษาในระดับอุดมศึกษา เริ่มเข้าสู่สภาพสากลมากยิ่งขึ้น ซึ่งหมายความว่า มีผู้เข้าเรียนต่อหลังมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นจำนวนมากและได้รับอิทธิพลจากสถาบันการศึกษาเหล่านั้น

(Kenneth A. Feldman and T.M. Newcomb. *The Impact of College on Students*. San Francisco : Jossey-Bass, 1969.)

สหรัฐอเมริกา มีสถาบันระดับอุดมศึกษาไม่ต่ำกว่า 3,000 แห่ง ในช่วงต้นศตวรรษที่ 21 มีจำนวนเพิ่มขึ้นเกินกว่า 3,700 แห่ง มีทั้งระดับ junior college, city college, มหาวิทยาลัย ซึ่งเน้นการศึกษาค้นคว้าวิจัย

ในอังกฤษเปิดมหาวิทยาลัยเพิ่มขึ้นหลังจากปี พ.ศ.2500 และโดยเฉพาะภายหลังการรายงานของ ลอร์ด 롭บิन्हส์ (*Lord Robbins*) ว่าสถาบันอุดมศึกษาในอังกฤษมีน้อยเกินไป

ในประเทศไทยนับตั้งแต่มหาวิทยาลัยภูมิภาคแห่งแรกที่เชียงใหม่ในปี พ.ศ.2507 ต่อมาได้มีมหาวิทยาลัยอื่น ๆ เกิดขึ้นในเวลาห่างกันเพียงไม่กี่ปี และจุดหักเหสำคัญยิ่ง คือ การสถาปนามหาวิทยาลัยรามคำแหงขึ้นในปี พ.ศ. 2514 ซึ่งมีประวัติในภาคผนวก ในปี 2554 มีสถาบัน อุดมศึกษาทั้งของรัฐบาลในไทย 170 แห่ง เพิ่มจากเมื่อก่อตั้ง ม.ร. ถึง 160 แห่ง

ในอินเดียและญี่ปุ่นมหาวิทยาลัยมีจำนวนมาก และมหาวิทยาลัย อินทิรา คานธี มีสาขาเกินกว่า 200 สาขาทั่วโลก มีนักศึกษาประมาณ 4 ล้านคนเป็นสถาบันใหญ่ที่สุดในโลก

ในเม็กซิโกสถาบันที่เก่าแก่ที่สุด ได้แก่ มหาวิทยาลัยแห่งชาติ (**National Autonomous University of Mexico**) มหาวิทยาลัยแห่งนี้เป็นสถาบันแห่งแรกในทวีปอเมริกา ซึ่งได้รับการสถาปนาขึ้นในปี ค.ศ.1551 คือ เกินกว่า 450 ปีมาแล้ว โดยกษัตริย์เฟลิเป้ (Felipe) ที่ 2 ของสเปน

(ตัวเลขในปี 1981-82 คือ 316,000 คน และมีคณาจารย์ 30,000 คน โปรดดู **International Handbook of Universities**, 9th ed., International Association of Universities, 1983, pp.655-656.)

การมีมหาวิทยาลัยมากย่อมทำให้มี 1) จำนวนนักศึกษาเพิ่มขึ้น 2) ทำให้มีประเด็นปัญหาเพิ่มขึ้น และ 3) เมื่อนักศึกษาจำนวนมากสามารถรวมตัวกันได้ก็ย่อมเป็นพลังมาก

ปัจจัยที่สอง : แต่ละมหาวิทยาลัยมีนักศึกษาเพิ่มขึ้น มหาวิทยาลัยขยายตัว ในด้านจำนวนนักศึกษา (enrollment)

ในเอเชีย ยุโรป และสหรัฐอเมริกา ซึ่งเดิมมักมีนักศึกษาเพียงนับเป็นหลักพันคน (คือ 1,000-4,000 คน) ได้เพิ่มขึ้นนับเป็นจำนวนหมื่น และจำนวนนักศึกษาในแต่ละห้องขยายเพิ่มขึ้น

ตัวอย่าง ได้แก่ มหาวิทยาลัยโตเกียว (**Tokyo Daigaku** ในภาษาญี่ปุ่น และภาษาอังกฤษ คือ University of Tokyo มีนักศึกษาประมาณ 20,000 คน ช่วงปี 1981-1982) (**International Handbook of Universities**, op.cit., pp.537-538.)

การที่นักศึกษาเพิ่มขึ้น (บางแห่งมีนักศึกษาเกินกว่า 40,000 คน) นี้ ทำให้มีการตั้งฉายามหาวิทยาลัยว่าเป็น“มหิมามหาวิทยาลัย” หรือ “มหาพิศาลวิทยาลัย” (**Megaversity**)

(“How Good is the Megaversity”, **Newsweek**, February 26, 1968, pp.78-72.)

เมื่อมหาวิทยาลัยใหญ่โตมากขึ้น แทนที่จะมีสภาพเป็นเพียงวิทยาลัยชุมชน (Junior or Community colleges) มหาวิทยาลัยระดับกลาง ๆ ย่อมทำให้ความสัมพันธ์ระหว่าง 1) อาจารย์กับนักศึกษา หรือ 2) ผู้บริหารกับอาจารย์และ 3) นักศึกษาเป็นไปในรูปที่เป็นทางการ (**formal**) และไม่เป็นกันเองมากยิ่งขึ้น ความสัมพันธ์แบบที่ห่างกันย่อมมีผลสะท้อนต่อความเข้าใจกันระหว่างผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา ความไม่เข้าใจกันย่อมนำไปสู่ประเด็นปัญหาต่าง ๆ และเป็นสาเหตุประการหนึ่งของการมีปฏิกิริยาประท้วงจากนักศึกษา

(Riley Dunlap. “A Comment on Multiversity, University Size, University Quality, and Student Protest: An Empirical Study”. **American Sociological Review**. 35 (June 1970), pp.525-28.)

ปัจจัยที่สาม : สภาพความเป็นเมืองและที่ตั้งของมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมักตั้งอยู่ในเมืองใหญ่ ทั้งนี้เพราะทำให้สะดวกในการหา 1) อาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ และ 2) มีบรรยากาศทางปัญญา (intellectual atmosphere) เมื่อมหาวิทยาลัยรวมกันอยู่ ณ บริเวณใกล้เคียงกันในเมืองใหญ่ (urban centers) ย่อมทำให้นักศึกษาเกิดความรู้สึกว่า มีพลังที่เป็นนักศึกษาด้วยกันไม่ใช่น้อย และทำให้กล้าแสดงความคิดเห็นหรือกล้าดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ

ปัญหาต่าง ๆ ในเมืองหรือนครใหญ่มีมากอยู่แล้ว เช่น ปัญหาแหล่งเสื่อมโทรม การจราจร ความยากจน และปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ เป็นต้น นักศึกษาย่อมประสบปัญหาเหล่านี้ด้วยตนเอง และรู้สึกกระวนกระวายใจ จึงแสดงออกมาในรูปของการก่อหวอดเป็นครั้งคราว

ปัจจัยที่สี่ : การพัฒนาทางวิทยาการ โดยที่สังคมเปลี่ยนแปลงโดยไม่หยุดยั้ง มีการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งมีการเปลี่ยนแปลงทางสภาพเศรษฐกิจและสังคมอย่างมาก บรรดาวิทยาการก็ต้องเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย แต่คณาจารย์บางคนอาจล้าหลัง ปรับตัวไม่ทัน

นักศึกษาหลายคนตระหนักความจริงเรื่องนี้และแสดงบทบาทในการกระตุ้นให้มีการปรับปรุงการเรียนการสอน รวมทั้งหลักสูตรให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ โดยเฉพาะเพื่อประโยชน์ในการประกอบอาชีพ ตัวอย่างคือ ก่อนเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 นิสิตนักศึกษาจำนวนไม่น้อยรู้สึกอย่างที่ว่า “ฉันทหาร ฉันทะลา ฉันทิง ฉันทิงมหาความหมาย” และลงท้ายด้วย “ผลสุดท้ายฉันทได้กระดาษแผ่นเดียว”

ปัจจัยที่ห้า : นักศึกษามีสภาพ “อยู่ระหว่าง” หรือ “อยู่ริมขอบ” การมีสภาพอยู่ระหว่าง (marginal) หรือ “การอยู่ริมขอบ” การเข้ากับบทบาทหนึ่งไม่ได้ถนัด สถานภาพที่ไม่แน่ชัดเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านที่ไม่อยู่คงที่

นักศึกษาอยู่ในวัยที่ครึ่ง ๆ กลาง ๆ หรือที่ภาษาไทยเก่านิยมเรียกว่า “สะเทิน” (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2493, หน้า 887.) และใช้ว่า “สะเทินหนุ่ม สะเทินสาว” คือ ยังไม่เป็นผู้ใหญ่หนัก และก็ไม่ใช่เด็กนัก เข้าทำนองว่าเป็น “วัยรุ่น รุนผู้ใหญ่” หรือ “ผู้ใหญ่วัยรุ่น” จึงเกิดปัญหาในการวางตัว และมีปัญหาในการแสดงทัศนะ เพราะมักแตกต่างจากทัศนะของผู้ที่อยู่ในวัยเด็ก และผู้ผู้ใหญ่อย่างแท้จริง

อนึ่ง นักศึกษาอยู่ในสภาพที่ไม่พร้อมที่จะพึ่งตนเองได้ บางคนทำงานด้วยเรียนไปด้วย บางคนต้องพึ่งบิดามารดาเต็มตัว และรู้สึกไม่แน่ใจในการได้งานทำตามที่ต้องการอีกด้วย

ปัจจัยที่หก : สภาพทางจิตวิทยา : จริยธรรมแห่งจุดหมายปลายทางหรือ

การยึดเป็นหลัก การบั่นปลาย (ethic of “absolute ends”) จริยธรรมแห่งจุดมุ่งหมาย ปลายทางสุดกู่ เป็นศัพท์หรือวลีวิชาการของนักสังคมศาสตร์ชาวเยอรมันชื่อ Max Weber ซึ่งบัญญัติขึ้น มาเพื่อให้ หมายถึง การคิดคำนึงเรื่องอุดมการณ์ การมีมโนภาพแห่งอนาคต ทั้งนี้โดยมุ่งมองในแง่ที่สดใส

แนวโน้มของนิสิตนักศึกษาตามทรรศนะของแม็กซ์ เวเบอร์ คือ การชื่นชมกับอุดมคติ วาทะจูงใจ คำคม คารมปราชญ์ และคำขวัญต่าง ๆ เช่น ที่เกี่ยวกับสิทธิเศรษฐกิจหรือการเมือง ตัวอย่าง คือ ว่าด้วย 1) “สิทธิเสรีภาพ” 2) “ภราดรภาพ” 3) โลกแห่งสันติสุข ทั้งนี้ โดยที่ไม่ค่อยเข้าใจในเนื้อแท้และความยุ่งยากในการปฏิบัติให้เป็นไปตามเป้าหมายนั้น ๆ

หลักหรือจริยธรรมแห่งความรับผิดชอบ (ethic of responsibility) ได้แก่ การใช้ความสำคัญกับการลงมือปฏิบัติการ การคำนึงถึงขั้นตอนและบริบท (context) แห่งการวางนโยบายและการทำให้บรรลุเป้าหมาย แม็กซ์ เวเบอร์สนับสนุนหลักการนี้ เพราะทำให้เกิดความรอบคอบ ใช้วิชาการในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ด้วยความรับผิดชอบต่อดำเนินการติดต่อกันไปจนเป็นผลสำเร็จ

การมีจริยธรรมแห่งจุดมุ่งหมายปลายทางมีตัวอย่างคือ มืออยู่บ่อย ๆ ที่นักศึกษาบางคน เป็นห่วงเรื่องความสกปรก หรือความไม่เรียบร้อยของสภาพแวดล้อมในชนบท หรือนอกรั้วมหาวิทยาลัย แต่ไม่สนใจหรือเอาจริงเอาจังกับสภาพรุ่งรังในอาณาบริเวณของมหาวิทยาลัย

อนึ่ง มีการเรียกร้องประชาธิปไตยในบ้านเมืองตาม แนวทางจริยธรรมแห่งจุดมุ่งหมายปลายทาง แต่นักศึกษาที่มี “จริยธรรมแห่งความรับผิดชอบ” ต้องมองกลับมาที่กลุ่มของตนด้วยว่า ประพฤติปฏิบัติตามครรลองประชาธิปไตยหรือไม่ ในยุคที่สิทธิเสรีภาพเฟื่องฟูหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 แล้ว ได้มีการเผยแพร่ลัทธิประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาบางกลุ่มในปลายปี พ.ศ.2516 ถึงต้นปี พ.ศ.2517 มีการวิพากษ์วิจารณ์กันมากกว่าเจตนาอาจจะดี (ตามจริยธรรมแห่งจุดมุ่งหมายปลายทาง) แต่ผู้เผยแพร่บางคนไม่ได้ทำตนแบบประชาธิปไตยที่ตนสั่งสอนผู้อื่นเลย เช่น บางคนอาจสนับสนุนให้มีการใช้วิธีการรุนแรง ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตย

ปัจจัยที่เจ็ด : อิทธิพลจากคณาจารย์ นักศึกษาย่อมได้รับอิทธิพลจากผู้สอนไม่มากนักน้อย ซึ่งเป็นเรื่องธรรมดาแห่งการได้รับความกลมกลืนหรือ “สังคมประกิต” (socialization)

เซมัวร์ มาร์ติน ลิปเซ็ต แห่งมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย ณ นครเบิร์คเลย์ กล่าวว่า มี 3 ประเด็นที่อาจารย์มีอิทธิพลต่อกิจกรรมนักศึกษา

(Seymour M. Lipset. **Student Activists: A Profile Dialogue**, 1969,no.2, pp. 3-12.)

การเป็นปฏิปักษ์ทางปัญญา มีอาจารย์บางประเภท หรือบางคนซึ่งรู้สึกเป็นอริกับนักวิชาการซึ่งเก่งทางหาทฤษฎี จึงพยายามเบนความสนใจของตนเองไปในการสนับสนุนให้นักศึกษาสนใจในกิจกรรมที่ไม่เป็นวิชาการแท้ ๆ แต่เป็นเรื่องของสังคมภายนอก

แนวคิดเชิงเสรีนิยม (liberal) อาจารย์บางคนซึ่งมีแนวคิดไปในเชิงเสรีนิยมมักไม่ขัดขวางการแสดงออกของนักศึกษา เพราะเห็นว่าทราบเท่าที่เป็นการแสดงออกโดยสุจริตและไม่ใช้ความรุนแรง หรือไม่ยั่วยุให้มีการใช้ความรุนแรงย่อมอยู่ในขอบข่ายที่พอจะยอมรับได้

บรรยากาศทางปัญญา (intellectual atmosphere) ของมหาวิทยาลัยย่อมมีอิทธิพลในการดึงดูดให้อาจารย์และนักศึกษาบางคนเข้าร่วมกลุ่มที่มีกิจกรรมทางการเมืองได้เช่นเดียวกัน ทั้งนี้เพราะบุคคลรอบข้าง วารสารทางวิชาการ และอื่น ๆ มีแนวโน้มสนับสนุนการแสดงออกซึ่งความคิดที่แปลกใหม่

อย่างไรก็ตามการเรียนรู้ในทางทฤษฎีอาจชักจูงให้ประสงค์จะลงมือปฏิบัติดูบ้างก็ได้

ปัจจัยที่แปด : อิทธิพลจากเนื้อหาของวิชาการ นักศึกษาสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มักเอนเอียงไปทางเสรีนิยม ผู้ที่เรียนสาขาเกษตรกรรม, แพทย์, วิศวกรรม หรือบริหารธุรกิจ มักสนใจเรื่องทางการเมืองน้อย

ปัจจัยที่เก้า : อิทธิพลจากภูมิหลังทางสังคม นักศึกษาอเมริกันซึ่งมีฐานะไม่ดีนักมักเลือกเรียนวิชาที่สามารถประกอบอาชีพได้ทันที เช่น วิศวกรรม บัญชี หรือบริหารธุรกิจ เนื่องจากนักศึกษาเหล่านี้ต้องทำงานไปด้วยในขณะที่เล่าเรียน จึงไม่สามารถปลีกเวลาร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรได้มาก

นักศึกษาที่มาจากครอบครัวที่สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมดีมักเลือกเรียนวิชาทางศิลปศาสตร์หรือสังคมศาสตร์ และมีแนวโน้มที่จะมีทัศนคติไปในทางเสรีนิยม

(Riley Dunlap. "Radical and Conservative Student Activists: A Comparison of Fat groups", **Pacific Sociological Review**, Summer 1970, pp.171-81.)

ปัจจัยที่สิบ : ประวัติและประเพณีของมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเคยมีประวัติเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองมาแล้วในอดีต มักทำให้นักศึกษารุ่นใหม่ ๆ เจริญรอย

ตามชื่อเสียงหรือกิตติศัพท์เดิม ซึ่งภาษาสังคมวิทยา เรียกว่า “กลุ่มอ้างอิง” (reference group) หรือ “จุดอ้างอิง” (reference point)

การที่ขบวนการนักศึกษาอเมริกันเริ่มแรกที่มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย ณ นครเบอร์คลีย์และขยายไปถึงมหาวิทยาลัยอื่น ๆ มีส่วนเกี่ยวข้องกับประวัติพื้นเพดั้งเดิมของมหาวิทยาลัยด้วย กล่าวคือ แถบอ่าวซานฟรานซิสโก (Bay Area) ซึ่งนครเบอร์คลีย์ตั้งอยู่ในบริเวณนั้นเคยมีอดีตความเป็นมาที่มีความตื่นตัวทางการเมืองเชิงเสรีนิยมตั้งแต่ประมาณต้นศตวรรษที่ 21 คือ ปี ค.ศ.1900 (พ.ศ.2443)

เมื่อประเด็นแห่งการแบ่งแยกผิว (apartheid) ในแอฟริกาใต้รุนแรงขึ้น นักศึกษาอเมริกันได้เข้าร่วมต่อต้านรัฐบาลสหภาพแอฟริกาใต้เป็นจำนวนมาก

มีการชุมนุมต่อต้าน ณ มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย ณ นครเบอร์คลีย์ ในปลายเดือนกรกฎาคม 2528

(Time, August 5, 1985, p.15.)

แถบมหาวิทยาลัยวิสคอนซินก็มีประวัติแห่งการกระตือรือร้นและสนใจการเมืองแบบก้าวหน้า (progressive) คือ ในทิศทางให้การมีใจเปิดกว้าง (open mind) และแบบสังคมนิยมตั้งแต่สมัยก่อนมหาสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง

กรณีมหาวิทยาลัยในประเทศไทยบางแห่งก็มีลักษณะทำนองเดียวกัน ดังปรากฏในกรณีความเคลื่อนไหวซึ่งทำให้เกิดเหตุการณ์วันประชาธิปไตย 14 ตุลาคม 2516

ปัจจัยที่สิบเอ็ด : บุคลิกภาพในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการตื่นตัวเชิงการเมืองของนักศึกษา กล่าวกันในสหรัฐอเมริกาว่า นายแพทย์เบนจามิน สปีอค (Benjamin Spock) ซึ่งมีชื่อเสียงโด่งดังในทางโรคเด็กมีบทบาทสำคัญทำให้เกิดทัศนคติที่เอียงซ้ายและก่อให้เกิดการตื่นตัวโดยทั่วไปของนักศึกษาอเมริกัน

หนังสือที่นายแพทย์สปีอคเรียบเรียงชื่อ “เด็กและการเลี้ยงเด็ก” (Baby and Child Care) ขายดีที่สุดในสหรัฐอเมริกามาเป็นเวลาหลายสิบปี และได้ปฏิวัติวิธีการเลี้ยงดูเด็กทารก

แต่เดิมนั้นทารกอเมริกันถูกเลี้ยงเป็นเวลาหรือตามกำหนด คือถึงแม้ร้องส่งเสียงอยากกินนมแต่ก็ไม่ให้กิน หากยังไม่ตรงตามตารางเวลา เช่น ทุก 3 หรือ 4 ชั่วโมง

หนังสือของนายแพทย์สปีอคแนะนำให้คนอเมริกันเลี้ยงลูกแบบยืดหยุ่น (flexible หรือ flexitime) คือ ไม่เป็นไปตามกำหนดเวลาอย่างเข้มงวด การเลี้ยงแบบนี้กล่าวกันว่าทำให้อารมณ์ดี ความอบอุ่น คือ ไม่เป็นไปตามกำหนดเวลาอย่างเข้มงวด เป็นผลทำให้เกิดทัศนคติ

หรือความประทับใจ ในทางที่ดีต่อโลกภายนอก และเมื่อเติบโตใหญ่ขึ้นจึงมีแนวคิดไปทางเสรีนิยม คือชอบสิทธิเสรีภาพ

การเลี้ยงดูแบบกำหนดเวลาตายตัวมีการกดขี่บังคับเชิงอำนาจนิยม (authoritarian)

การค้นคว้าวิจัยเพื่อทราบถึงความเกี่ยวพันระหว่างการเลี้ยงเด็กกับสภาพการเมืองต้องใช้เวลาอย่างมาก โดยต้องคอยเฝ้าดูแลเด็กค่อย ๆ เจริญเติบโตปีต่อปี หรือเดือนต่อเดือน

พื้คำนี้ด้วยว่ามีปัจจัยหรือตัวแปร (variables) อื่น ๆ ได้แก่ สิ่งแวดล้อมที่มาจาก 1) เพื่อนฝูง 2) การเรียนในห้องเรียน 3) จากสื่อมวลชน 4) บรรยากาศทางสังคม ฯลฯ เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ พื้คำนี้ถึงองค์รวมแห่งกระบวนการอบรมเลี้ยงดูและกล่อมเกลานิสัยโดยสังคมทั้งหมด

10. ภาพลักษณ์ที่เปลี่ยนไปของพรรคการเมืองคู่แข่ง

ในช่วงท้ายแห่งศตวรรษที่ 20 คือ ปี ค.ศ.1997 ผู้ออกเสียงเลือกตั้งอังกฤษยอมรับว่าแนวทางของพรรคแรงงานได้เปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ ไม่เน้นการยึดหรือแปลงกิจการต่าง ๆ ซึ่งเอกชนได้เคยทำอยู่แล้ว เช่น กิจการโทรศัพท์ที่ให้รัฐเป็นกรรมสิทธิ์โดยตรงหรือโดยอ้อมให้เป็นกิจการของรัฐ หรือของชาติ (nationalisation)

ภาพลักษณ์โดยทั่วไปของพรรคแรงงานในความรู้สึกนึกคิดของผู้มีสิทธิออกเสียง คือ พลเมืองอังกฤษ ได้แก่ 1) ไม่สนับสนุนการเก็บภาษีมากขึ้น และ 2) ให้รัฐเป็นเจ้าของกิจการต่าง ๆ (no state ownership)

ภาพลักษณ์ของพรรคอนุรักษนิยมของพลเมืองอังกฤษขณะที่มีการสำรวจก็คือ เอนเอียงไปทางขวามาก (rightist) ความหมายคือ 1) มุ่งเก็บภาษีมากยิ่งขึ้น และ 2) การพยายามยึดครองวิสาหกิจหรือกิจการต่าง ๆ ให้เข้าเป็นของรัฐมากยิ่งขึ้น

ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง (electorate) ส่วนใหญ่หันไปทางซ้าย (leftist) คือ 1) ต้องการให้กิจการของเอกชนเข้าสู่ คือ แปลงสภาพให้เป็นกิจการของรัฐมากยิ่งขึ้น 2) ยอมให้เก็บภาษีสูงกว่าเดิม เพื่อนำไปใช้เพื่อประโยชน์ต่าง ๆ ให้มากขึ้น และ 3) ต้องการให้รัฐบาลดำเนินการเพื่อลดความไม่เสมอภาค (inequality) ข้อมูลดังกล่าวเป็นการเปรียบเทียบกับผลการวิจัยในปี ค.ศ.1992

ที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจนั้นมีการค้นพบว่า ในช่วงทศวรรษแห่ง 1980-89 พรรคอนุรักษนิยมชนะการเลือกตั้งทั่วไปทุกครั้ง สามารถแสดงให้เห็นว่าเศรษฐกิจอยู่ในภาวะที่ดี แต่ในช่วงที่

มีการทำการวิจัยในระยะหลัง พรรคอนุรักษนิยมกลับมีปัญหาคือ ๑ ที่เศรษฐกิจกำลังไปได้ดี ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า แม้กระทั่งผู้ที่ยังเป็นผู้สนับสนุนพรรคอนุรักษนิยมอยู่ก็มักไม่คิดว่า แนวโน้มเศรษฐกิจของประเทศอังกฤษจะไปในทิศทางที่ดี หนึ่ง ผู้ออกเสียงเลือกตั้งส่วนใหญ่มีความเชื่อว่าพรรคอนุรักษนิยมคงจะไม่สามารถที่จะจัดตั้งรัฐบาลที่เข้มแข็งได้ และตัวเลขได้แสดงให้เห็นปรากฏว่า สำหรับผู้ที่ไม่คิดว่าพรรคอนุรักษนิยมจะเป็นผลดีต่อคนทุกชนชั้นมักจะเปลี่ยนใจไม่เลือกพรรคดังกล่าว ดังนั้นพอจะกล่าวได้ว่าผลจากการสำรวจแสดงให้เห็นว่าผู้ออกเสียงลงคะแนน สนใจไม่เพียงแต่ว่ามีรายได้มากน้อยเพียงใด แต่สนใจกว่านั้นก็คือว่าพรรคใดซึ่งสามารถจัดตั้งรัฐบาลหรือบริหารได้ดี

ผลสำรวจแสดงให้เห็นว่ามีการเคลื่อนย้าย หรือเปลี่ยนใจระหว่างพรรคการเมือง กล่าวคือ ก่อนปี ค.ศ.1994 พรรคกรรมกรได้รับเสียงสนับสนุนจากผู้ที่เคยสังกัดหรือเป็นใจกับผู้ที่เคยสนับสนุนพรรคอนุรักษนิยม ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า มีการโฆษณาให้เห็นว่า พรรคกรรมกรแนวใหม่ (the repackaging of Labours as 'New Labour'.)

11. บทสรุป

การเกี่ยวข้องกับระหว่างพลเมืองกับรัฐบาลในรูปของการมีส่วนร่วมมีระดับต่าง ๆ กัน สำหรับพลเมืองทั่วไป สำหรับบุคคลบางกลุ่ม เช่น ทหารกับนักศึกษา ก็มีบทบาททางการเมืองไม่ใช่น้อย ทั้งนี้โดยเฉพาะทหารในประเทศที่กำลังพัฒนา ในประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา นายพลไอเซนเฮอว์ (Eisenhower) ได้กล่าวคำอำลาตำแหน่งประธานาธิบดีของเขาด้วยการเตือนให้คนอเมริกันระมัดระวัง “การร่วมมือระหว่างฝ่ายอุตสาหกรรมกับฝ่ายทหาร” ซึ่งท่านเรียกว่า “military-industrial complex” สำหรับขบวนการนักศึกษานั้นมีบทบาทในบางช่วงเวลาแห่งประวัติศาสตร์ บางครั้งมีอิทธิพลสูง บางครั้งมีบทบาทไม่มากนัก

การมีส่วนร่วมหรือการใช้ชีวิตทางการเมือง Max Weber แยกออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) **live for politics** มีชีวิตอยู่โดยอุทิศตนเพื่อการเมือง กล่าวคือมองในเชิงเสียสละ

2) **live off politics** คือมีชีวิตอยู่หรือเข้ายุ่งเกี่ยวกับการเมืองเพื่อได้ประโยชน์ทางวัตถุคือนึกถึงประโยชน์ส่วนตน

12. ตัวอย่างคำถาม

- 1) อธิบาย 7 P's ที่เกี่ยวกับการเมือง
- 2) “รากต้นหญ้า” หมายถึงอะไร กรณีประเทศกำลังพัฒนา เช่น ไทย เรียกว่าอะไร
- 3) อธิบายความหมายของ “ผู้สนใจเพียงน้อยนิด”, “ไพร่ฟ้า”

- 4) คนอังกฤษประมาณร้อยละเท่าใดเคยออกเสียงลงคะแนน
- 5) จำนวนนักศึกษาในสหรัฐอเมริกาที่ญี่ปุ่นมีประมาณเท่าใด
- 6) ยูวเดโมแครท หมายถึงอะไร
- 7) “ช่วงเวลาเงียบ” หมายถึงอะไร
- 8) อธิบายเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับการเดินทางไปเยือนของประธานาธิบดีอเมริกันอย่างไร
- 9) มหิ้ามหาวิทยาลัยคืออะไร
- 10) อธิบาย “จริยธรรมแห่งจุดหมายปลายทาง” กับ “จริยธรรมแห่งความรับผิดชอบ” ของนักศึกษา
- 11) เป็นจามิน สปีด เกี่ยวข้องอะไรกับการตื่นตัวของนักศึกษาและบทบาทหนังสือที่เขาแต่ง
- 12) อธิบาย “ผู้อยู่ระหว่าง”
- 13) สามมินต์ คืออะไร
- 14) นักวิชาการที่วิเคราะห์ทหารกับการเมืองในประเทศที่กำลังพัฒนาเป็นชาติอะไร
- 15) ทักษะที่เป็นลักษณะพิเศษของทหาร คืออะไร
- 16) อัตราส่วนของทหารประเภทต่าง ๆ ในประเทศกำลังพัฒนาเป็นอย่างไร
- 17) ภูมิลำเนาของทหารในประเทศกำลังพัฒนามักมาจากที่ใด
- 18) นายพลไอเซนเฮอว์ร์ กล่าวถึงทหารกับฝ่ายอุตสาหกรรมไว้อย่างไร
- 19) การถือว่าตน “เหนือการเมือง” หมายถึงอะไร
- 20) ในการสำรวจเมื่อไม่นานมานี้เกี่ยวกับสถิติการออกเสียงเลือกตั้งทั่วไปในประเทศประชาธิปไตย 20 ประเทศ ออสเตรเลีย สวิตเซอร์แลนด์ และสหรัฐอเมริกา มีสถิติที่น่าสนใจอย่างไร
- 21) มหาวิทยาลัย อินทรา คานธี มีลักษณะพิเศษอย่างไร
- 22) Free Speech Movement ที่ University of California, Berkeley คืออะไร มีผลอย่างไรในระยะยาว.

